

**HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA SDP-a**

Klasa:

Urbroj:

Zagreb, 23. lipnja 2008.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Na temelju članka 84. Ustava Republike Hrvatske i članka 129. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Klub zastupnika SDP-a podnosi Prijedlog zakona o liječenju neplodnosti i postupcima oplodnje s biomedicinskom pomoći.

Za predstavnike Kluba zastupnika SDP-a, koji će u njegovo ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela određeni su zastupnici, Milanka Opačić, dr.sc. Mirando Mričić, Gordana Sobol, dr.sc. Rajko Ostojić, Igor Dragovan, dr.sc. Željko Jovanović.

**PREDSJEDNIK KLUBA
ZASTUPNIKA SDP-a**

Zoran Milanović

KLUB ZASTUPNIKA SDP-a

**PRIJEDLOG ZAKONA
O LIJEČENJU NEPLODNOSTI I POSTUPCIMA OPLODNJE
S BIOMEDICINSKOM POMOĆI**

Zagreb, lipanj 2008.

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o liječenju neplodnosti i postupcima oplodnje s biomedicinskom pomoći sadržana je u odredbama članka 2. stavka 4. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM

U Republici Hrvatskoj postupak oplodnje s biomedicinskom pomoći pravno je reguliran Zakonom o zdravstvenim mjerama za slobodno odlučivanje o rađanju djece («Narodne novine», br. 18/78).

Odredbama navedenog Zakona priznaje se pravo na medicinsku pomoć ženi i muškarcu koji ne mogu ostvariti želju za vlastitim potomstvom. Medicinska pomoć određuje se kao liječenje koje obuhvaća utvrđivanje uzroka smanjene plodnosti i uklanjanje zdravstvenih razloga smanjene plodnosti. Normativno uređenje oblika medicinske pomoći svedeno je na umjetnu oplodnju i to umjetnu oplodnju muževim sjemenom ili sjemenom drugog muškarca. Koliko god je navedeni Zakon u trenutku kada je donesen bio vrlo suvremen u sadašnjem trenutku i dosezima današnje medicinske znanosti mora se pristupiti donošenju novoga Zakona.

Razvoj medicinske znanosti i tehnologije omogućuje primjenu novih, savršenijih i zahtjevnijih oblika medicinske pomoći u liječenju neplodnosti. Ne donošenjem novog Zakona o oplodnji s biomedicinskom pomoći sprječava se primjena novih oblika medicinske pomoći, a istovremeno u praksi se stvara mogućnost za primjenu različitih postupaka oplodnje s biomedicinskom pomoći, što može dovesti do zlorabe i kršenja ljudskih prava osoba koje sudjeluju u tim postupcima. Donošenjem novoga Zakona uredile bi se granice dozvoljenoga i zaštitila prava i interesi osoba koje sudjeluju u ovim postupcima.

Predloženim rješenjima u Prijedlogu zakona uređuju se zdravstvene mjere s kojima se ženama i muškarcima pomaže pri začeću djeteta, određuju vrste postupaka oplodnje s biomedicinskom pomoći, te prava, obveze i odgovornosti svih sudionika ovih postupaka, zdravstvenih stručnjaka i zdravstvenih ustanova. Donošenje novog Zakona o liječenju neplodnosti i postupcima oplodnje s biomedicinskom pomoći Republika Hrvatska uključila bi se u red europskih država koje su pravno uredile dostignuća medicinske znanosti na ovom području.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona neće biti potrebno osigurati sredstva u državnom proračunu.

PRIJEDLOG ZAKONA O LIJEČENJU NEPLODNOSTI I POSTUPCIMA OPLODNJE S BIOMEDICINSKOM POMOĆI

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuje se pravo na postupak oplodnje s biomedicinskom pomoći, pretpostavke za ostvarivanje prava na oplodnju s biomedicinskom pomoći, te prava obveze i odgovornosti sudionika ovih postupaka, zdravstvenih stručnjaka i zdravstvenih ustanova.

Članak 2.

Svatko ima pravo na liječenje neplodnosti na način i pod uvjetima koje utvrđuje ovaj Zakon.

U postupku liječenja neplodnosti i postupku oplodnje s biomedicinskom pomoći (u daljnjem tekstu: OBMP) mora se čuvati ljudsko dostojanstvo, njegovo pravo na privatnost, posebna pažnja mora se posvetiti očuvanju zdravlja, dobrobiti i pravu budućeg djeteta.

Članak 3.

Liječenje je po ovom Zakonu utvrđivanje uzroka neplodnosti ili smanjene plodnosti i otklanjanje tih uzroka stručnim savjetovanjem, lijekovima ili kirurškim zahvatima.

Liječenje je i uzimanje i pohranjivanje muških sjemenih stanica ili jajnih stanica žene, kojemu odnosno kojoj prijeti, po spoznajama i iskustvu medicinske znanosti, opasnost da može postati neplodan odnosno neplodna.

Članak 4.

Postupci OBMP su oni postupci oplodnje žene uz čiju pomoć se postiže začeće bez spolnog odnosa.

Postupci OBMP, koje utvrđuje ovaj Zakon su, prije svega:

1. unutarćjelesna oplodnja:
  - unošenje sjemenih stanica u spolne organe žene,
  - unošenje jajnih stanica zajedno sa sjemenim stanicama u spolne organe žene,

2. izvanćjelesna oplodnja:

- spajanje jajnih stanica i sjemenih stanica izvan tijela žene;
- unošenje ranog zametka u spolne organe žene.

Svi postupci OBMP izvode se u skladu s dostignućima i razvojem biomedicinske znanosti.

Zametak nastaje oplodnjom jajne stanice. Rani zametak po ovom Zakonu je zigota i zametak koji se razvija izvan maternice manje od 14 dana ili do pojave primitivne pruge.

Odredbe o ranom zametku primjenjuju se također i na jednako stare zametke dobivene ispiranjem maternice i na izolirane onipotentne matične zametne stanice ako se iz njih može razviti nov samostalni zametak.

II. KORISNICI PRAVA NA POSTUPAK OBMP

Članak 5.

Postupci OBMP mogu se provoditi samo s namjerom da se rodi dijete.

Pravo na postupke OBMP imaju muškarac i žena koji su u braku ili žive u izvanbračnoj zajednici, a prema iskustvu medicinske znanosti ne mogu očekivati da će ostvariti začecje spolnim odnosom i nije im moguće pomoći drugim postupcima liječenja neplodnosti.

Iznimno od odredbe stavka 2. ovoga članka, pravo na OBMP imaju bračni ili izvanbračni drugovi u slučaju kada se tim postupcima može spriječiti da se na dijete prenese teška nasljedna bolest.

Bračna ili izvanbračna zajednica mora postojati u trenutku unošenja spolnih stanica ili ranog zametka u tijelo žene.

Članak 6.

Pravo na primjenu OBMP imaju punoljetni i poslovno sposobni žena i muškarac koji su u braku ili žive u izvanbračnoj zajednici i koji su s obzirom na životnu dob i opće zdravstveno stanje sposobni za roditeljsku skrb o djetetu.

Žena mora biti u starosnoj dobi koja je primjerena za rađanje djeteta.

Članak 7.

Pravo na OBMP nema žena koja namjerava, uz naknadu ili bez nje, prepustiti dijete trećoj osobi (zamjensko majčinstvo).

III. DARIVANJE SPOLNIH STANICA

Članak 8.

Za postupke OBMP se u pravilu koriste spolne stanice žene i muškarca koji su u bražnoj ili izvanbračnoj vezi.

Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka za postupke OBMP se mogu koristiti jajne stanice darivateljice ili sjemene stanice darivatelja, kada po iskustvu biomedicinske znanosti nema mogućnosti da dođe do začeća korištenjem spolnih stanica bračnih ili izvanbračnih drugova, ili su drugi postupci OBMP iz ovog Zakona bili neuspješni ili radi sprečavanja prijenosa teških nasljednih bolesti na dijete.

Nije dozvoljena OBMP s istovremenim korištenjem darovanih jajnih stanica i darovanih sjemenih stanica.

Članak 9.

Darivatelj sjemenih stanica je muškarac čije se sjemene stanice koriste za oplodnju žene koja nije njegova bračna ili izvanbračna žena.

Darivateljica jajnih stanica je žena, čije se jajne stanice koriste za oplodnju druge žene.

Članak 10.

Nije dozvoljeno davati ili primati novčanu naknadu ili kakvu drugu korist za darivanje spolnih stanica. Ugovor o ustupanju spolnih stanica uz naknadu je ništav.

Darivatelj ili darivateljica spolnih stanica ima pravo na povrat troškova koje ima u vezi s dolaskom u zdravstvenu ustanovu radi postupka OBMP, boravkom u njoj i povratkom s pregleda i uzimanja spolnih stanica.

Članak 11.

Postupke OBMP može obavljati samo ona zdravstvena ustanova kojoj je u skladu s odredbama ovog Zakona dano odobrenje ministra nadležnog za zdravstvo za provođenje određenog postupka oplodnje a na temelju mišljenja Nacionalnog povjerenstva za OBMP i pri tome ga posebno ovlasti da prikuplja, odabire i pohranjuje spolne stanice darivatelja i darivateljica. Ako ministar nadležan za zdravstvo odluči da postupke OBMP sa spolnim stanicama darivatelja i darivateljice može obavljati više zdravstvenih ustanova, ovlašćuje jednu od njih za vođenje jedinstvenog registra darivatelja i darivateljica.

Darivateljica ili darivatelj spolnih stanica smije svoje jajne ili sjemene stanice dati uvijek samo istoj zdravstvenoj ustanovi za OBMP.

Članak 12.

Svaki postupak sa spolnim stanicama darivatelja ili darivateljice obavlja se na prijedlog liječnika - specijaliste ginekologije i porodiljstva (u daljnjem tekstu: liječnik) nakon dobivanja suglasnosti stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove za OBMP i uz dozvolu Nacionalnog povjerenstva za OBMP.

Stručno tijelo iz stavka 1. ovoga članka čine liječnik , specijalist s područja endokrinologije , socijalni radnik i diplomirani pravnik, koje imenuje ravnatelj centra za OBMP.

Prije obavljanja OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja bračni ili izvanbračni drugovi moraju ići na psihološko - socijalno savjetovanje sukladno stavku 2. članka 24. ovoga Zakona.

Bračne ili izvanbračne drugove treba poučiti o pravnim posljedicama njihovog pristanka na OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja kao i s pravnim posljedicama rođenja djeteta začetog OBMP. O tim pravnim posljedicama ih mora poučiti pravnik.

Članak 13.

Darivanje ljudskih zametaka nije dozvoljeno.

U postupku OBMP nije dozvoljeno miješanje sjemenih stanica dva ili više muškaraca ili jajnih stanica dvije ili više žena.

Članak 14.

Darivateljica jajnih stanica i darivatelj sjemenih stanica moraju biti punoljetni, zdravi i poslovno sposobni.

Sjemene stanice darivatelja ne smiju se upotrijebiti za oplodnju žene s kojom radi srodstva ne bi mogao sklopiti punopravnu bračnu vezu. Jajne stanice darivateljice ne smiju biti oplođene sjemenim stanicama muškarca s kojim radi srodstva ne bi mogla sklopiti punopravnu bračnu vezu.

IV. PROVODITELJI OBMP

Članak 15.

Postupci OBMP obavljaju se u okviru javno zdravstvene službe - u zdravstvenim ustanovama za OBMP, koje za tu djelatnost imaju posebnu dozvolu.

Postupke OBMP obavlja skupina biomedicinskih stručnjaka pod vodstvom liječnika koji je odgovoran da se postupci OBMP provode u skladu s ovim Zakonom. Za provedbu svakog

prvog postupka OBMP potrebna je prethodna suglasnost stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove.

Protiv odluke stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove za OBMP iz stavka 2. ovoga članka dopuštena je žalba. O žalbi odlučuje Nacionalno povjerenstvo za OBMP u roku od 90 dana. Nacionalno povjerenstvo za OBMP može žalbu odbaciti kao neutemeljenu ili odbaciti odluku stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove za OBMP i samo donijeti odluku.

Laboratorijski dio postupaka OBMP može se obavljati samo na temelju odluke liječnika.

Propise o djelovanju i odlučivanju organa iz stavka 1. i 2. članka 12. ovoga Zakona donosi ministar nadležan za zdravstvo.

Članak 16.

Dozvolu za obavljanje postupaka OBMP izdaje pravnim osobama iz stavka 1. članka 15. ovoga Zakona ministar nadležan za zdravstvo ako imaju odgovarajuće stručnjake i opremu za provođenje postupaka u skladu sa zahtjevima suvremene biomedicinske znanosti i iskustva, te ako mogu osigurati psihološko i socijalno savjetovanje i pouku o pravnim posljedicama u slučajevima predviđenim ovim Zakonom.

O tome da li postoje uvjeti iz stavka 1. ovoga članka ministru nadležnom za zdravstvo mišljenje daje Nacionalno povjerenstvo za OBMP iz članka 19., 20. i 21. ovoga Zakona.

Ministar nadležan za zdravstvo može opozvati dozvolu zdravstvenoj ustanovi ako više ne ispunjava uvjete iz stavka 1. ovoga članka, ako ne postiže rezultate koje u razdoblju od godine dana u pravilu postižu druge zdravstvene ustanove ili ako teže krši odredbe ovoga Zakona.

O tome da li postoje razlozi za opoziv zdravstvene ustanove, ministru nadležnom za zdravstvo mišljenje daje Nacionalno povjerenstvo za OBMP.

Ovlaštenje iz stavka 1. članka 11. ovoga Zakona ministar nadležan za zdravstvo može dati onoj zdravstvenoj ustanovi koja ima odgovarajuće iskustvo u liječenju neplodnosti postupcima OBMP i ima odgovarajuće tehničke i stručne mogućnosti za provođenje tih postupaka sa spolnim stanicama darivateljica i darivatelja.

Članak 17.

Svi zdravstveni stručnjaci i nezdravstveni djelatnici koji bi trebali sudjelovati u postupku OBMP, imaju se pravo, radi svojih etičkih, moralnih ili vjerskih nazora, odnosno uvjerenja, pozvati na priziv savjesti te odbiti provođenje postupka ili u tome postupku sudjelovati.

Osobe iz stavka 1. ovoga članka neće snositi štetne posljedice ako u skladu s pravilima struke obavljaju ili sudjeluju u postupcima OBMP koji su određeni ovim Zakonom ili ako odbiju obavljanje ili sudjelovanje u tim postupcima.

Članak 18.

Radnici zdravstvene ustanove za OBMP koji sudjeluju u postupku OBMP moraju kao profesionalnu tajnu čuvati sve podatke u vezi s OBMP koje izvodi njihova zdravstvena ustanova. To se odnosi prije svega na osobne i zdravstvene podatke o ženi kojoj se obavlja postupak OBMP, o njenom bračnom ili izvanbračnom drugu, o djetetu začeto postupkom OBMP i o mogućoj darivateljici ili darivatelju spolnih stanica.

Dijete začeto s OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja može, iz zdravstvenih razloga tražiti od centra da ga upozna sa zdravstveno važnim podacima o darivateljici ili darivatelju spolnih stanica ako je sposobno rasuđivati i ima najmanje 15 godina. Djetetov zakonski zastupnik može saznati podatke samo uz dozvolu koju izdaje sud u izvansudskom postupku, ako se za to daju iznimni zdravstveno utemeljeni razlozi.

Djetetov liječnik ima zbog zdravstvenih razloga djeteta pravo na uvid u jedinstveni registar darivateljica i darivatelja i na informacije.

Sudovi i upravni organi imaju pravo na uvid u jedinstveni registar darivatelja i darivateljica i na informaciju, ako je to nužno za izvršavanje njihovih zadataka pri provođenju ovoga Zakona.

Podatke, koje osobe iz stavka 3. i 4. ovoga članka saznaju uvidom u jedinstveni registar darivatelja i darivateljica, moraju čuvati kao profesionalnu tajnu.

V. NACIONALNO POVJERENSTVO ZA OBMP

Članak 19.

Za provođenje i rješavanje svih važnijih pitanja vezanih za provedbu ovoga Zakona pri ministarstvu nadležnom za zdravstvo osniva se Nacionalno povjerenstvo za OBMP.

Nacionalno povjerenstvo za OBMP može radi pomoći u radu osnovati stalna ili povremena radna tijela i tražiti mišljenje odgovarajućih stručnjaka.

Članak 20.

Nacionalno povjerenstvo za OBMP čine:

- predstavnik ministarstva nadležnog za zdravstvo,
- stručnjak za medicinsku etiku,
- po jedan stručnjak za OBMP iz svake zdravstvene ustanove,
- stručnjak s područja prava,

- stručnjak iz područja psiholoških ili socioloških znanosti,
- predstavnik Ureda za ljudska prava,
- predstavnik korisnika postupka OBMP.

Članove Nacionalnog povjerenstva za OBMP i predsjednika iz reda članova imenuje ministar nadležan za zdravstvo na vrijeme od 5 godina. Pravo predlaganja stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka imaju odgovarajući fakulteti.

Nacionalno povjerenstvo za OBMP odlučuje većinom glasova svih članova.

Članak 21.

Zadatci Nacionalnog povjerenstva za OBMP su prije svega :

- davanje mišljenja ministru nadležnom za zdravstvo o tome da li zdravstvena ustanova ispunjava uvjete za obavljanje postupka OBMP sukladno stavku 1. članka 16. ovoga Zakona odnosno da li su se stekli uvjeti za opoziv dozvole za obavljanje postupka OBMP sukladno stavku 3. članka 16. ovoga Zakona,
- davanje mišljenje ministru nadležnom za zdravstvo o tome može li određena zdravstvena ustanova obavljati OBMP sa spolnim stanicama darivatelja ili darivateljice prema stavku 1. članka 11. ovoga zakona,
- izdavanje dozvole za istraživački rad sukladno stavku 3. članka 38. ovoga Zakona,
- razmatra izvješća zdravstvenih ustanova sukladno stavku 1. članka 40 ovoga Zakona i upozna je ministra nadležnog za zdravstvo sa zaključcima iz izvješća,
- daje mišljenje o prijedlozima propisa koji se donose na temelju ovoga zakona,
- vrši stručni i etički nadzor rada zdravstvenih ustanova i savjetuje ih,
- ministru nadležnom za zdravstvo predlaže stručna pravila za rad na području OBMP i usklađuje ih s razvojem medicinske znanosti,
- daje dozvole za provođenje svakog postupka OBMP s korištenjem spolnih stanica darivatelja i darivateljica,
- prati napredak biomedicinske znanosti na području reproduktivne medicine i po potrebi predlaže nadležnom ministru izmjene i dopune postojeće zakonske regulative,
- odlučuje o žalbama na odluke stručnih savjetodavnih tijela zdravstvenih ustanova za OBMP.

VI. POSTUPAK OBMP

1. Pristanak na OBMP

Članak 22.

Postupak OBMP sukladno članku 4. ovoga Zakona može se obavljati samo na temelju pisanog pristanka bračnih ili izvanbračnih drugova.

Prije nego što bračni ili izvanbračni drugovi predaju pisani pristanak za postupak OBMP liječnik ih mora upoznati i savjetovati u vezi s postupkom OBMP, s mogućnostima uspjeha, mogućim posljedicama i opasnostima postupka za ženu, muškarca i dijete. Liječnik ih obavještava i o svrsi prikupljanja i obrade njihovih osobnih podataka i te da se sukladno stavku 1. članka 18. ovoga Zakona podatci čuvaju kao profesionalna tajna.

Liječnik prema potrebi upućuje bračne ili izvanbračne drugove na psihološko- socijalno savjetovanje o namjeravanom OBMP.

Liječnik mora bračnim ili izvanbračnim drugovima objasniti pravila o pohranjivanju spolnih stanica i zametka i upitati ih o njihovim željama u odnosu na trajanje pohrane i odlučivanju o mogućim neupotrijebljenim zametcima.

Liječnik mora bračnim i izvanbračnim drugovima obrazložiti druge mogućnosti s kojima se može riješiti ili umanjiti njihov uzrok neplodnosti, i one koje njegova zdravstvena ustanova ne obavlja te im spomenuti i ne medicinske mogućnosti kao što su posvojenje ili prestanak liječenja.

Pisani pristanak se daje za svaki postupak OBMP zasebno .

Ministar nadležan za zdravstvo izdaje propise za obrazac izjave o pristanku. Obrazac za izjavu o pristanku na postupak OBMP mora za slučaj da se u postupku OBMP koriste darovane spolne stanice, sadržavati i upute o pravnim posljedicama takvog postupka.

Članak 23.

Bilo koji bračni ili izvanbračni drug može opozvati pristanak i odustati od postupka OBMP tako dugo dok se sjemene stanice, neoplođene jajne stanice ili rani zameci ne unesu u tijelo žene.

Izjavu o opozivu zdravstvena ustanova mora zapisati i o tome, na zahtjev jednog ili drugog bračnog ili izvanbračnog druga, izdati potvrdu.

Liječnik mora provjeriti prije unosa sjemenih stanica, neoplođenih jajnih stanica ili ranih zametaka u tijelo žene da pristanak nije opozvan.

2. OBMP sa spolnim stanicama darivatelja ili darivateljice

Članak 24.

Prije postupka OBMP s darovanim spolnim stanicama liječnik, koji je odgovoran za izvedbu postupka, dužan je upoznati bračne ili izvanbračne drugove o tijeku postupka, a pravnik o pravnim posljedicama postupka.

Liječnik koji vodi OBMP dužan je bračne i izvanbračne drugove, prije početka postupka, uputiti na psihološko-socijalno savjetovanje.

Članak 25.

Darivanje sjemenih stanica i neoplođenih jajnih stanica može se provesti samo na temelju pisanog pristanka darivateljice ili darivatelja. Obrasce za pisani pristanak donosi ministar nadležan za zdravstvo na temelju uputstva Nacionalnog povjerenstva za OBMP.

Prije davanja pisanog pristanka zdravstvena ustanova dužna je darivateljicu i darivatelja upoznati s pravnim posljedicama darivanja i s pravnim učincima na dijete koje je začeto u postupku OBMP s darovanim spolnim stanicama. Zdravstvena ustanova dužna je obavijestiti o tome koji se njihovi osobni podatci prikupljaju i objedinjuju te upozoriti da se oni čuvaju kao profesionalna tajna, sukladno stavku 1. članka 18. ovoga Zakona.

Članak 26.

Pisani pristanak darivateljice i darivatelji mogu povući do unosa darivanih spolnih stanica u tijelo žene. Povlačenje pristanka mora biti dano u pisanom obliku.

Zdravstvena ustanova je dužna izjavu o povlačenju pristanka na darivanje sjemenih stanica i neoplođenih jajnih stanica evidentirati, darovane spolne stanice uništiti a darivateljici ili darivatelju na zahtjev izdati pisanu potvrdu o povlačenju darivanja.

Članak 27.

Darivateljice i darivatelji spolnih stanica nemaju obiteljsko pravne obveze niti prava prema djetetu začetom u postupku OBMP.

Članak 28.

Darivateljice i darivatelje spolnih stanica i njihove spolne stanice prije darivanja treba pregledati u skladu sa pravilima struke za rad na području OBMP.

Spolne stanice darivateljice ili darivatelja mogu se upotrebljavati samo, kada se u skladu s dostignućima biomedicinske znanosti i po iskustvu može utvrditi da su primjerene za oplodnju i da njihova upotreba ne može prouzročiti opasnost za zdravlje žene ili djeteta.

Zabranjena je OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja koji u trenutku unosa darovanih spolnih stanica ili ranog zametka u tijelo žene nisu više živi. Svaki liječnik koji unosi u tijelo žene spolne stanice darivateljice ili darivatelja ili rani zametak koji je nastao pomoću darovanih spolnih stanica mora provjeriti da li su darivateljica ili darivatelj živi.

Članak 29.

Spolne stanice jednoga darivatelja ili jedne darivateljice mogu se upotrebljavati za OBMP dok ne dođe do rođenja djeteta za najviše dvije obitelji.

VII. UPRAVLJANJE SPOLNIM STANICAMA ILI RANIM ZAMETCIMA

Članak 30.

Sjemene stanice, neoplođene jajne stanice i rani zametci mogu se koristiti samo za postupak OBMP. S njima treba upravljati i koristiti ih tako da s obzirom na dostignuća biomedicinske znanosti i iskustvo dođe do trudnoće.

Pod uvjetima iz članka 38. ovoga Zakona moguće je sjemene stanice, neoplođene jajne i rane zametke koristiti za znanstveno istraživanje.

Članak 31.

Nije dopušteno korištenje postupka OBMP u svrhu odabira spola budućeg djeteta, osim za izbjegavanje teške nasljedne bolesti vezane uz spol.

Nije dopušteno mijenjanje nasljednih svojstava spolnih stanica ili zametka s namjerom da se promjene nasljedna svojstva djeteta.

Genetska istraživanja ranog zametka mogu se učiniti samo u slučaju opasnosti od teške nasljedne bolesti ili ako je to potrebno radi uspješnosti postupka OBMP.

Članak 32.

U postupku izvantjelesne oplodnje mogu se oploditi sve jajne stanice dobivene u jednom postupku. Broj ranih zametaka koji se unose u tijelo žene ne smije biti veći od onoga što u skladu sa stručnim dostignućima i iskustvima još uvijek omogućuje uspješan postupak OBMP i po mogućnosti ograniči rizik višestruke trudnoće. U jednom postupku nije dopušteno unijeti u tijelo žene više od tri zametka.

Mogući preostali rani zameci pohranjuju se i mogu se kasnije koristiti prema uvjetima iz ovoga Zakona za unošenje u tijelo žene iz započetog postupka. Unošenje se može obaviti samo uz zajednički pisani zahtjev bračnih ili izvanbračnih drugova koji su dali pristanak sukladno stavku 1. članka 22. ovoga Zakona za početak postupka OBMP.

Članak 33.

U postupku OBMP zabranjeno je:

- omogućiti izvantjelesni razvoj zametka koji je stariji od 14 dana, odnosno nakon što se razvila primitivna pruga,
- omogućiti stvaranje zametka u istraživačke svrhe,
- omogućiti stvaranje ljudskog zametka iz spolnih stanica sa izazvanom promjenom nasljednih svojstava i prenijeti takve zametke u tijelo čovjeka ili životinje,
- upotrijebiti dijelove zametaka dobivenih postupkom OBMP osim za slučajeve koji su utvrđeni ovim Zakonom,
- omogućiti nastanak zametaka s istim nasljednim osobinama ili zametaka koji su prema svojim nasljednim osobinama istovjetni s drugom živom ili mrtvom osobom (kloniranje),
- oploditi žensku jajnu stanicu sa sjemenom stanicom životinje ili životinjsku jajnu stanicu sa sjemenom stanicom muškarca ili mijenjati zametak presađivanjem dijelova drugih ljudskih ili životinjskih zametaka (omogućavanje nastanka hibrida ili himera),
- unošenje zametka koji je nastao postupcima iz stavka 5. i 6. ovoga članka u tijelo čovjeka ili životinje,
- unošenje ljudske spolne stanice ili ljudskog zametka u životinju ,
- unošenje životinjske spolne stanice ili zametka u tijelo čovjeka ,
- namjerno mijenjanje nasljednih osobina stanica koje su dio zametka.

VIII. POHRANJIVANJE SJEMENIH STANICA, NEOPLOĐENIH JAJNIH STANICA I RANIH ZAMETAKA

Članak 34.

Sjemene stanice, neoplođene jajne stanice i rani zameci uzimaju se, pohranjuju i čuvaju za postupke OBMP za koje su ispunjene pretpostavke određene ovim Zakonom.

Sjemene stanice, neoplođene jajne stanice i rani zameci pohranjuju se u zdravstvenim ustanovama koje su za to ovlaštene. Pri tom zdravstvene ustanove moraju poštivati suvremena dostignuća medicinske znanosti i utvrđenu medicinsku praksu.

Članak 35.

Sjemene stanice, neoplođene jajne stanice i neupotrijebljeni rani zameci pohranjuju se na vrijeme koje odaberu bračni i izvanbračni partneri, kojima se pomaže u postupku OBMP, ali ne dužem od pet godina od dana pohrane. Ukoliko bračni i izvanbračni partneri o tome ne donesu odluku, odluku donosi Nacionalno povjerenstvo za OBMP.

Iz zdravstveno utemeljenih razloga iz stavka 2. članka 3. ovoga Zakona može se uz dozvolu Nacionalno povjerenstvo za OBMP vrijeme pohrane za sjemene i neoplođene jajne stanice produžiti za još najviše pet godina. Produženje roka pohrane može tražiti osoba od koje spolne stanice ili rani zameci potječu.

Protekom rokova iz stavka 1. i 2. ovoga članka sjemene stanice i neoplođene jajne stanice treba uništiti, a rani zametak pustiti da umre.

Članak 36.

Sa sjemenim stanicama, neoplođenim jajnim stanicama i ranim zamecima nisu ovlaštene raspolagati ni osobe od kojih potječu niti druge osobe. Ovlaštena zdravstvena ustanova ne smije ih dati nikome.

Članak 37.

Nije dozvoljeno posredovati pri uzimanju, pohrani i uporabi sjemenih stanica, neoplođenih jajnih stanica i ranih zametaka.

Nije dozvoljeno trgovati sa pohranjenim sjemenim stanicama, neoplođenim jajnim stanicama i ranim zamecima.

IX. ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKI RAD

Članak 38.

Znanstveno istraživački rad na spolnim stanicama i ranim zamecima dobivenim za izvođenja postupka OBMP dopušten je isključivo za namjenu čuvanja i poboljšanja ljudskog života.

Na ranim zamecima dopušten je istraživački rad samo onda kada učinkovitost nije moguće postići na životinjskim zamecima ili na druge načine.

Znanstveni rad na ranim zamecima dopušten je samo uz pisani pristanak bračnih ili izvanbračnih drugova od kojih zametak potječe, odobrenja Nacionalnog povjerenstva za OBMP i uz pristanak i pod nadzorom medicinsko-etičke komisije.

Na osnovu odobrenja iz stavka 3. ovoga članka dozvoljeno je istraživanje samo onih ranih zametaka koji po spoznajama i iskustvu biomedicinske znanosti nisu primjereni za unos u tijelo žene ili pohranjivanjem te onih pohranjenog zametaka koji bi se morali pustiti umrijeti po stavku 3. članka 35. ovoga Zakona.

Pri istraživanju ranih zametaka potrebno je poštovati suvremena dostignuća medicinske znanosti, iskustva i medicinsku praksu u svijetu te pravila opće medicinske etike.

Za uvođenje i uporabu novih postupaka OBMP , dok su u pokusnoj fazi potrebno je odobrenje i nadzor Nacionalnog povjerenstva za OBMP i medicinsko-etičke komisije..

X. EVIDENCIJA

Članak 39.

Zdravstvene ustanove pri postupku OBMP moraju voditi evidenciju o:

- osobnim podacima bračnih i izvanbračnih drugova, kojima se pomaže u postupku OBMP,
- vrsti postupka OBMP,
- podacima, dobivenim iz jedinstvenog registra darivateljica i darivatelja spolnih stanica , ako su bili korišteni,

- podatke o provedenom psihološkom i pravnom savjetovanju i o pisanom pristanku na određeni postupak OBMP sukladno članku 22. ovoga Zakona,
- podatke o tijeku i trajanju postupka, o važnim okolnostima u vezi sa trudnoćom, porodom i sa zdravljem i razvojem djeteta.

U jedinstveni registar darivateljica i darivatelja ovlaštena zdravstvena ustanova mora upisati :

- osobne i zdravstvene podatke o darivateljici i darivatelju , kao i zdravstvene podatke o roditeljima darivatelja,
- dan, mjesec i godinu kada su spolne stanice bile darovane, pohranjene i korištene,
- rezultate pregleda darivateljice i darivatelja i pretrage njenih , odnosno njegovih spolnih stanica ,
- podatke o rođenju djeteta začetog OBMP s darivanim spolnim stanicama .

Podatke iz evidencije ovlaštena zdravstvena ustanova obvezna je čuvati koliko je to primjereno po pravilima medicinske znanosti i struke, a najduže 50 godina. Podaci su profesionalna tajna.

Članak 40.

Ovlaštene zdravstvene ustanove obvezne su redovito izvještavati Nacionalno povjerenstvo o broju i vrsti obavljenih postupaka OBMP te o njihovoj uspješnosti , a Medicinske ustanove iz stavka 2. članka 34. ovoga Zakona o pohranjenim sjemenim stanicama, neoplođenim jajnim stanicama i ranim zamecima.

Izvješća iz stavka 1. ovoga članka predaju se Nacionalnom Povjerenstvu jedanput godišnje za proteklu godinu.

Sadržaj i oblik obrasca izvješća iz stavka 1. ovoga članka propisuje ministar nadležan za zdravstvo.

XI. OČINSTVO I MAJČINSTVO

Članak 41.

Majka djeteta, koje je bilo začeto s biomedicinskom pomoći, je žena koja ga je rodila.

Ako je majka dala pisani pristanak za postupak OBMP iz članka 22. ovoga Zakona majčinstvo se ne može pobijati.

Ako je dijete začeto s biomedicinskom pomoći iz jajnih stanica darivateljice, njeno majčinstvo nije dopušteno utvrđivati.

Članak 42.

Otac djeteta, koje je bilo začeto s biomedicinskom pomoći je majčin bračni ili izvanbračni drug pod uvjetom da je dao pisani pristanak za postupak OBMP iz članka 22. ovoga Zakona.

Ako je dijete začeto s biomedicinskom pomoći iz sjemenih stanica darivatelja, njegovo očinstvo nije dopušteno utvrđivati.

XII. KAZNENE ODREDBE

Članak 43.

Novčanom kaznom od 70.000,00 do 100.000, 00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

1. suprotno članku 7. ovoga Zakona obavi postupak OBMP za zamjensko majčinstvo,
2. suprotno stavku 3. članka 8. i stavcima 1. i 2. stavkom članka 13. ovoga Zakona obavi postupak OBMP s darovanim spolnim stanicama i ranim zamecima,
3. suprotno stavku 1. članka 11. ovoga Zakona obavi postupak OBMP s darovanim spolnim stanicama bez posebnog odobrenja ministra nadležnog za zdravstvo,
4. suprotno stavku 1. članka 12. ovoga Zakona obavi postupak OBMP s darovanim spolnim stanicama bez suglasnosti stručnog savjetodavnog tijela ovlaštene zdravstvene ustanove za OBMP i dozvole Nacionalnog povjerenstva za OBMP,
5. suprotno stavku 2. članka 14. ovoga Zakona obavi postupak OBMP s darovanim spolnim stanicama među srodnicima,
6. suprotno stavku 2. članka 15. ovoga Zakona postupak OBMP ne obavi skupina biomedicinskih stručnjaka i za prvi postupak OBMP ne dobije potrebnu suglasnost,
7. suprotno stavku 4. članka 15. ovoga Zakona obavi laboratorijski dio postupka OBMP bez odluke liječnika,
8. suprotno stavku 2. članka 26. ne uništi darovane spolne stanice,
9. suprotno stavku 1. članka 28. ovoga Zakona ne pregleda darivateljice i darivatelje i njihove spolne stanice,
10. suprotno stavku 3. članka 28. ovoga Zakona obavi postupak OBMP sa darovanim spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja koji nisu živi,
11. suprotno članku 29. ovoga Zakona koristi ili unese darovane spolne stanice u tijelo žene,

12. suprotno članku 31. ovoga zakona omogući mijenjanje nasljednih svojstava spolnih stanica ili zametka, genetsko istraživanje ranog zametka ili izbor spola djeteta,
13. suprotno stavku 2. članka 32. ovoga Zakona napravi unos zametka u tijelo žene bez zajedničkog pisanog zahtjeva bračnih i izvanbračnih drugova,
14. suprotno člancima 34. i 35. ovoga Zakona pohranjuje spolne stanice i zametke,
15. suprotno stavku 2. članka 37. ovoga Zakona trguje s pohranjenim sjemenim i jajnim stanicama i ranim zamecima.

Novčanom kaznom od 7.000,00 do 10.000,00 tisuća kuna za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Novčanom kaznom od 50.000,00 do 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako :

1. suprotno stavku 1. i 3. članka 39. ovoga Zakona ne vodi evidenciju i ne čuva podatke,
2. suprotno stavku 2. članka 39. ovoga zakona ne vodi vlastiti registar darivateljica i darivatelja.

Novčanom kaznom od 7.000,00 do 10. 000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 3. ovoga članka i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Novčanom kaznom od 100.000,00 do 150.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba koja suprotno stavku 1. članka 15. ovoga Zakona obavi OBMP bez posebnog odobrenja.

Novčanom kaznom od 40.000,00 do 70.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 5. ovoga članka i odgovorna osoba u pravnoj osobi.

Članak 44.

Novčanom kaznom od 7.000,00 do 15.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja je u skupini biomedicinskih stručnjaka ako:

1. suprotno članku 7. ovoga Zakona obavi postupak OBMP za zamjensko majčinstvo,
2. suprotno stavku 3. članka 8. i 1. i 2. stavku članka 13. ovoga Zakona obavi postupak OBMP s darovanim spolnim stanicama i ranim zamecima,
3. suprotno stavku 2. članka 14. ovoga Zakona obavi postupak OBMP s darovanim spolnih stanica među srođnicima,
4. suprotno stavku 2. članka 15. ovoga Zakona ne dobije za provedbu svakog prvog postupka OBMP potrebnu suglasnost stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove,
5. suprotno stavku 3. članka 23. ovoga Zakona prije unosa spolnih stanica ili ranih zametaka u tijelo žene ne provjeri da li je pristanak povučen,
6. suprotno članku 29 ovoga Zakona koristi ili unosi darovane spolne stanice u tijelo žene,

7. suprotno stavku 2. članka 32. ovoga Zakona napravi unos zometka u tijelo žene bez zajedničke pisane izjave bračnih ili izvanbračnih drugova.

Članak 45.

Novčanom kaznom od 10.000,00 do 15.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj onaj tko postupi suprotno članku 37. ovoga Zakona.

XIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 46.

Provedbene propise iz ovoga Zakona donijet će ministar nadležan za zdravstvo u roku od 6 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 47.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaju važiti članci 29. do 34. i točka 3. stavka 1. članka 42. Zakona o zdravstvenim mjerama za ostvarivanje prava na slobodno odlučivanje o rađanju djece («Narodne novine» br. 18/78).

Članak 48.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u «Narodnim novinama».

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

Ovaj članak sadrži opću odredbu kojom se određuje predmet uređivanja ovoga zakona.

Uz članak 2.

Odredbom ovoga članka utvrđuje se pravo na liječenje neplodnosti te se u postupku OBMP jamči čuvanje ljudskog dostojanstvo, pravo na privatnost, očuvanje zdravlja, dobrobiti i pravu budućeg djeteta.

Uz članak 3.

Ovom odredbom utvrđuje se da je liječenje po ovom Zakonu utvrđivanje uzroka neplodnosti ili smanjene plodnosti i otklanjanje tih uzroka stručnim savjetovanjem, lijekovima ili kirurškim zahvatima, te da je liječenje i uzimanje i pohranjivanje muških sjemenih stanica ili jajnih stanica žene,

Uz članak 4.

Odredbom ovoga članka utvrđuju se postupci OBMP, a to su, prije svega unutartjelesna oplodnja - unošenje sjemenih stanica u spolne organe žene i unošenje jajnih stanica zajedno sa sjemenim stanicama u spolne organe žene i izvantjelesna oplodnja - spajanje jajnih stanica i sjemenih stanica izvan tijela žene i unošenje ranog zametka u spolne organe žene. Zametak nastaje oplodnjom jajne stanice. Rani zametak po ovom Zakonu je zigota i zametak koji se razvija izvan maternice manje od 14 dana ili do pojave primitivne pruge.

Uz članke 5. – 7.

Odredbama drugog poglavlja utvrđuju se da se postupci OBMP mogu provoditi samo s namjerom da se rodi dijete. Pravo na postupke OBMP imaju muškarac i žena koji su u braku ili žive u izvanbračnoj zajednici, a prema iskustvu medicinske znanosti ne mogu očekivati da će ostvariti začecje spolnim odnosom i nije im moguće pomoći drugim postupcima liječenja neplodnosti. Bračna ili izvanbračna zajednica mora postojati u trenutku unošenja spolnih stanica ili ranog zametka u tijelo žene. Pravo na primjenu OBMP imaju punoljetni i poslovno sposobni žena i muškarac koji su u braku ili žive u izvanbračnoj zajednici i koji su s obzirom na životnu dob i opće zdravstveno stanje sposobni za roditeljsku skrb o djetetu. Utvrđuje se također da pravo na OBMP nema žena koja namjerava, uz naknadu ili bez nje, prepustiti dijete trećoj osobi (zamjensko majčinstvo).

Uz članke 8. – 14.

U odredbama trećeg poglavlja uređuje se pitanje darivanja spolnih stanica pa tako za postupke OBMP se u pravilu koriste spolne stanice žene i muškarca koji su u bračnoj ili izvanbračnoj vezi. Iznimno se mogu koristiti jajne stanice darivateljice ili sjemene stanice darivatelja, kada nema mogućnosti da dođe do začecja korištenjem spolnih stanica bračnih

ili izvanbračnih drugova, ili su drugi postupci OBMP iz ovog Zakona bili neuspješni ili radi sprečavanja prijenosa teških nasljednih bolesti na dijete. Osim toga utvrđuje se da nije dozvoljena OBMP s istovremenim korištenjem darovanih jajnih stanica i darovanih sjemenih stanica. Darivatelj sjemenih stanica je muškarac čije se sjemene stanice koriste za oplodnju žene koja nije njegova bračna ili izvanbračna žena a darivateljica jajnih stanica je žena, čije se jajne stanice koriste za oplodnju druge žene.

Nije dozvoljeno davati ili primati novčanu naknadu ili kakvu drugu korist za darivanje spolnih stanica. Ugovor o ustupanju spolnih stanica uz naknadu je ništav. Darivatelj ili darivateljica spolnih stanica ima pravo na povrat troškova koje ima u vezi s dolaskom u zdravstvenu ustanovu radi postupka OBMP, boravkom u njoj i povratkom s pregleda i uzimanja spolnih stanica.

Postupke OBMP može obavljati samo ona zdravstvena ustanova kojoj je u skladu s odredbama ovog Zakona dano odobrenje ministra nadležnog za zdravstvo za provođenje određenog postupka oplodnje a na temelju mišljenja Nacionalnog povjerenstva za OBMP i pri tome ga posebno ovlasti da prikuplja, odabire i pohranjuje spolne stanice darivatelja i darivateljica. Ako ministar nadležan za zdravstvo odluči da postupke OBMP sa spolnim stanicama darivatelja i darivateljice može obavljati više zdravstvenih ustanova, ovlašćuje jednu od njih za vođenje jedinstvenog registra darivatelja i darivateljica. Darivateljica ili darivatelj spolnih stanica smije svoje jajne ili sjemene stanice dati uvijek samo istoj zdravstvenoj ustanovi za OBMP.

Svaki postupak sa spolnim stanicama darivatelja ili darivateljice obavlja se na prijedlog liječnika - specijaliste ginekologije i porodiljstva nakon dobivanja suglasnosti stručnog savjetodavnog tijela koje čine liječnik , specijalist s područja endokrinologije , socijalni radnik i diplomirani pravnik, koje imenuje ravnatelj centra za OBMP. Prije obavljanja OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja bračni ili izvanbračni drugovi moraju ići na psihološko - socijalno savjetovanje, a bračne ili izvanbračne drugove treba poučiti o pravnim posljedicama njihovog pristanka na OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja kao i s pravnim posljedicama rođenja djeteta začetog OBMP.

Članak 13. utvrđuje da darivanje ljudskih zametaka nije dozvoljeno, a u postupku OBMP nije dozvoljeno miješanje sjemenih stanica dva ili više muškaraca ili jajnih stanica dvije ili više žena. Darivateljica jajnih stanica i darivatelj sjemenih stanica moraju biti punoljetni, zdravi i poslovno sposobni. Sjemene stanice darivatelja ne smiju se upotrijebiti za oplodnju žene s kojom radi srodstva ne bi mogao sklopiti punopravnu bračnu vezu. Jajne stanice darivateljice ne smiju biti oplođene sjemenim stanicama muškarca s kojim radi srodstva ne bi mogla sklopiti punopravnu bračnu vezu.

Uz članke 15. – 18.

U poglavlju IV. Utvrđuju se provoditelji postupka OBMP. Postupci OBMP obavljaju se u okviru javno zdravstvene službe - u zdravstvenim ustanovama za OBMP, koje za tu djelatnost imaju posebnu dozvolu. Postupke OBMP obavlja skupina biomedicinskih stručnjaka pod vodstvom liječnika koji je odgovoran da se postupci OBMP provode u skladu s ovim Zakonom. Za provedbu svakog prvog postupka OBMP potrebna je prethodna suglasnost stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove. Protiv odluke stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove dopuštena je žalba. O žalbi odlučuje Nacionalno povjerenstvo za OBMP u roku od 90 dana. Nacionalno povjerenstvo za OBMP

može žalbu odbaciti kao neutemeljenu ili odbaciti odluku stručnog savjetodavnog tijela zdravstvene ustanove za OBMP i samo donijeti odluku.

Dozvolu za obavljanje postupaka OBMP izdaje pravnim osobama ministar nadležan za zdravstvo ako imaju odgovarajuće stručnjake i opremu za provođenje postupaka u skladu sa zahtjevima suvremene biomedicinske znanosti i iskustva, te ako mogu osigurati psihološko i socijalno savjetovanje i pouku o pravnim posljedicama u slučajevima predviđenim ovim Zakonom. Ministar nadležan za zdravstvo može opozvati dozvolu zdravstvenoj ustanovi ako više ne ispunjava uvjete, ako ne postiže rezultate koje u razdoblju od godine dana u pravilu postižu druge zdravstvene ustanove ili ako teže krši odredbe ovoga Zakona. Ovlaštenje ministar nadležan za zdravstvo može dati onoj zdravstvenoj ustanovi koja ima odgovarajuće iskustvo u liječenju neplodnosti postupcima OBMP i ima odgovarajuće tehničke i stručne mogućnosti za provođenje tih postupaka sa spolnim stanicama darivateljica i darivatelja.

Svi zdravstveni stručnjaci i nezdravstveni djelatnici koji bi trebali sudjelovati u postupku OBMP, imaju se pravo pozvati na priziv savjesti te odbiti provođenje postupka ili u tome postupku sudjelovati. Radnici zdravstvene ustanove za OBMP koji sudjeluju u postupku OBMP moraju kao profesionalnu tajnu čuvati sve podatke u vezi s OBMP koje izvodi njihova zdravstvena ustanova. To se odnosi prije svega na osobne i zdravstvene podatke o ženi kojoj se obavlja postupak OBMP, o njenom bračnom ili izvanbračnom drugu, o djetetu začeto postupkom OBMP i o mogućoj darivateljici ili darivatelju spolnih stanica.

Dijete začeto s OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja može, iz zdravstvenih razloga tražiti od centra da ga upozna sa zdravstveno važnim podacima o darivateljici ili darivatelju spolnih stanica ako je sposobno rasuđivati i ima najmanje 15 godina. Djetetov zakonski zastupnik može saznati podatke samo uz dozvolu koju izdaje sud u izvansudskom postupku, ako se za to daju iznimni zdravstveno utemeljeni razlozi. Djetetov liječnik ima zbog zdravstvenih razloga djeteta pravo na uvid u jedinstveni registar darivateljica i darivatelja. Sudovi i upravni organi imaju pravo na uvid u jedinstveni registar darivatelja i darivateljica i na informaciju, ako je to nužno za izvršavanje njihovih zadataka pri provođenju ovoga Zakona. Podatke, koje osobe saznaju uvidom u jedinstveni registar darivatelja i darivateljica, moraju čuvati kao profesionalnu tajnu.

Članci 19. – 21.

U petom poglavlju razrađena su prava i obveze Nacionalnog povjerenstva za OBMP, koje se osniva radi provođenje i rješavanje svih važnijih pitanja vezanih za provedbu ovoga Zakona. Nacionalno povjerenstvo za OBMP osniva se pri ministarstvu nadležnom za zdravstvo.

Nacionalno povjerenstvo za OBMP može radi pomoći u radu osnovati stalna ili povremena radna tijela i tražiti mišljenje odgovarajućih stručnjaka. Nacionalno povjerenstvo za OBMP čine: predstavnik ministarstva nadležnog za zdravstvo, stručnjak za medicinsku etiku, po jedan stručnjak za OBMP iz svake zdravstvene ustanove, stručnjak s područja prava, stručnjak iz područja psiholoških ili socioloških znanosti, predstavnik Ureda za ljudska prava, predstavnik korisnika postupka OBMP. Članove Nacionalnog povjerenstva za OBMP i predsjednika iz reda članova imenuje ministar nadležan za zdravstvo na vrijeme od 5 godina. Pravo predlaganja stručnjaka iz stavka 1. ovoga članka imaju odgovarajući fakulteti. Nacionalno povjerenstvo za OBMP odlučuje većinom glasova svih članova.

Zadaci Nacionalnog povjerenstva za OBMP su prije svega : davanje mišljenja ministru nadležnom za zdravstvo o tome da li zdravstvena ustanova ispunjava uvjete za obavljanje postupka OBMP odnosno da li su se stekli uvjeti za opoziv dozvole za obavljanje postupka OBMP, davanje mišljenje ministru nadležnom za zdravstvo o tome može li određena zdravstvena ustanova obavljati OBMP sa spolnim stanicama darivatelja ili darivateljice prema stavku 1. članka 11. ovoga zakona, izdavanje dozvole za istraživački rad , razmatranje izvješća zdravstvenih ustanova, daje mišljenje o prijedlozima propisa koji se donose na temelju ovoga zakona, vrši stručni i etički nadzor rada zdravstvenih ustanova i savjetuje ih, ministru nadležnom za zdravstvo predlaže stručna pravila za rad na području OBMP i usklađuje ih s razvojem medicinske znanosti, daje dozvole za provođenje svakog postupka OBMP s korištenjem spolnih stanica darivatelja i darivateljica, prati napredak biomedicinske znanosti na području reproduktivne medicine i po potrebi predlaže nadležnom ministru izmjene i dopune postojeće zakonske regulative, odlučuje o žalbama na odluke stručnih savjetodavnih tijela zdravstvenih ustanova za OBMP.

Uz članke 22. – 29.

U poglavlju VI. Uređuje se postupak oplodnje s biomedicinskom pomoći . Postupak OBMP može se obavljati samo na temelju pisanog pristanka bračnih ili izvanbračnih drugova. Prije nego što bračni ili izvanbračni drugovi predaju pisani pristanak za postupak OBMP liječnik ih mora upoznati i savjetovati u vezi s postupkom OBMP, s mogućnostima uspjeha , mogućim posljedicama i opasnostima postupka za ženu, muškarca i dijete. Liječnik ih obavještava i o svrsi prikupljanja i obrade njihovih osobnih podataka, te da se podatci čuvaju kao profesionalna tajna.

Liječnik mora bračnim ili izvanbračnim drugovima objasniti pravila o pohranjivanju spolnih stanica i zametka i upitati ih o njihovim željama u odnosu na trajanje pohrane i odlučivanju o mogućim neupotrijebljenim zametcima. Liječnik mora navesti druge mogućnosti s kojima se može riješiti ili umanjiti njihov uzrok neplodnosti, i one koje njegova zdravstvena ustanova ne obavlja te im spomenuti i ne medicinske mogućnosti kao što su posvojenje ili prestanak liječenja.

Pisani pristanak se daje za svaki postupak OBMP zasebno. Ministar nadležan za zdravstvo izdaje propise za obrazac izjave o pristanku. Obrazac za izjavu o pristanku na postupak OBMP mora za slučaj da se u postupku OBMP koriste darovane spolne stanice, sadržavati i upute o pravnim posljedicama takvog postupka.

Bilo koji bračni ili izvanbračni drug može opozvati pristani pristanak i odustati od postupka OBMP tako dugo dok se sjemene stanice, neoplođene jajne stanice ili rani zameci ne unesu u tijelo žene. Izjavu o opozivu zdravstvena ustanova mora zapisati i o tome, na zahtjev, izdati potvrdu.. Liječnik mora provjeriti prije unosa sjemenih stanica, neoplođenih jajnih stanica ili ranih zametaka u tijelo žene da pristanak nije opozvan.

OBMP sa spolnim stanicama darivatelja ili darivateljice provodi se tako da prije postupka liječnik, upozna je bračne ili izvanbračne drugove o tijeku postupka, a pravnik o pravnim posljedicama postupka. Darivanje sjemenih stanica i neoplođenih jajnih stanica može se provesti samo na temelju pisanog

Darivanje sjemenih stanica i neoplođenih jajnih stanica može se provesti samo na temelju pisanog pristanka darivateljice ili darivatelja. Prije davanja pisanog pristanka zdravstvena ustanova dužna je darivateljicu i darivatelja upoznati s pravnim posljedicama darivanja i s pravnim učincima na dijete koje je začeto u postupku OBMP s darovanim spolnim stanicama. Zdravstvena ustanova dužna ih je obavijestiti o tome koji se njihovi osobni podatci prikupljaju i objedinjuju te upozoriti da se oni čuvaju kao profesionalna tajna .

Pisani pristanak darivateljice i darivatelji mogu povući do unosa darivanih spolnih stanica u tijelo žene. Povlačenje pristanka mora biti dano u pisanom obliku. Zdravstvena ustanova je dužna izjavu o povlačenju pristanka na darivanje sjemenih stanica i neoplođenih jajnih stanica evidentirati, darovane spolne stanice uništiti a darivateljici ili darivatelju na zahtjev izdati pisanu potvrdu o povlačenju darivanja. Darivateljice i darivatelji spolnih stanica nemaju obiteljsko pravne obveze niti prava prema djetetu začetom u postupku OBMP.

Darivateljice i darivatelje spolnih stanica i njihove spolne stanice prije darivanja treba pregledati. Spolne stanice darivateljice ili darivatelja mogu se upotrebljavati samo, kada se može utvrditi da su primjerene za oplodnju i da njihova upotreba ne može prouzročiti opasnost za zdravlje žene ili djeteta. Zabranjena je OBMP sa spolnim stanicama darivateljice ili darivatelja koji u trenutku unosa darovanih spolnih stanica ili ranog zametka u tijelo žene nisu više živi. Svaki liječnik koji unosi u tijelo žene spolne stanice darivateljice ili darivatelja ili rani zametak koji je nastao pomoću darovanih spolnih stanica mora provjeriti da li su darivateljica ili darivatelj živi. Spolne stanice jednoga darivatelja ili jedne darivateljice mogu se upotrebljavati za OBMP dok ne dođe do rođenja djeteta za najviše dvije obitelji.

Uz članke 30. – 33.

U sedmom poglavlju uređuje se upravljanje sjemenim stanicama ili ranim zamecima. Sjemene stanice, neoplođene jajne stanice i rani zametci mogu se koristiti samo za postupak OBMP. S njima treba upravljati i koristiti ih tako da dođe do trudnoće. Pod uvjetima iz članka 38. ovoga Zakona moguće je sjemene stanice, neoplođene jajne i rane zametke koristiti za znanstveno istraživanje.

Nije dopušteno korištenje postupka OBMP u svrhu odabira spola budućeg djeteta, osim za izbjegavanje teške nasljedne bolesti vezane uz spol. Nije dopušteno mijenjanje nasljednih svojstava spolnih stanica ili zametka s namjerom da se promjene nasljedna svojstva djeteta, a genetska istraživanja ranog zametka mogu se učiniti samo u slučaju opasnosti od teške nasljedne bolesti ili ako je to potrebno radi uspješnosti postupka OBMP.

U postupku izvantjelesne oplodnje mogu se oploditi sve jajne stanice dobivene u jednom postupku Broj ranih zametaka koji se unose u tijelo žene ne smije biti veći od onoga što u skladu sa stručnim dostignućima i iskustvima još uvijek omogućuje uspješan postupak OBMP i po mogućnosti ograniči rizik višestruke trudnoće . U jednom postupku nije dopušteno unijeti u tijelo žene više od tri zametka. Mogući preostali rani zameci pohranjuju se i mogu se kasnije koristiti za unošenje u tijelo žene iz započetog postupka. Unošenje se može obaviti samo uz zajednički pisani zahtjev bračnih ili izvanbračnih drugova koji su dali pristanak za početak postupka OBMP.

U članku 33 navodi se što je sve zabranjeno učiniti u postupku OBMP.

Uz članke 34. – 37.

U osmom poglavlju uređuje se pohranjivanje sjemenih stanica, neoplođenih jajnih stanica i ranih zametaka. Sjemene stanice, neoplođene jajne stanice i rani zameci pohranjuju se u zdravstvenim ustanovama koje su za to ovlaštene. Sjemene stanice, neoplođene jajne stanice i neupotrijebljeni rani zameci pohranjuju se na vrijeme koje odaberu bračni i izvanbračni partneri, kojima se pomaže u postupku OBMP, ali ne dužem od pet godina. Protekom roka sjemene stanice i neoplođene jajne stanice treba uništiti, a rani zametak pustiti da umre.

Sa sjemenim stanicama, neoplođenim jajnim stanicama i ranim zamecima nisu ovlaštene raspolagati ni osobe od kojih potječu niti druge osobe. Ovlaštena zdravstvena ustanova ne smije ih dati nikome. Nije dozvoljeno posredovati pri uzimanju, pohrani i uporabi sjemenih stanica, neoplođenih jajnih stanica i ranih zametaka a niti trgovati s njima.

Uz članak 38.

U navedenom članku uređuje se pitanje znanstvenoistraživačkog rada

Uz članke 39. i 40.

U navedena dva članka utvrđuje se koje sve evidencije moraju voditi zdravstvene ustanove koje obavljaju postupak OBMP.

Uz članke 41. i 42.

U navedenim člancima utvrđuje se očinstvo i majčinstvo djece začete s biomedicinskom pomoći.

Uz članke 43. - 45.

Poglavlje XII. zakonskoga prijedloga sadrži kaznene odredbe.

Uz članke 46. – 48.

Poglavlje XIII. Zakonskoga prijedloga sadrži prijelazne i završne odredbe.

